

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ЕКОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ І ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ» У ПІДРУЧНИКАХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТАРШИХ КЛАСІВ

Тетяна Дацька,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов, зарубіжної
літератури та методик їхнього навчання
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

 <https://orcid.org/0000-0003-1603-753X>

 t.o.datska@cuspu.edu.ua

Олена Голик,

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри автоматизації виробничих процесів
Центральноукраїнський національний технічний університет

 <https://orcid.org/0000-0001-5308-8227>

 dego@ukr.net

У статті наведено результати аналізу текстів 70 підручників, посібників та навчально-методичних комплексів з англійської мови, які рекомендовані Міністерством освіти і науки України. У результаті дослідження підручників щодо наявності в них текстів екологічної тематики було виявлено, що три чверті підручників таких текстів майже не містять. Тексти ж екологічної тематики, які було виявлено у підручниках, стосуються переважно таких питань, як забруднення екології (47% текстів), охорона довкілля (24%), катастрофи і стихійні лиха (22%), енергозбереження та раціональне використання енергоресурсів (4%) та відновлювані джерела енергії (3%).

Оскільки в текстах підручників з англійської мови для старших класів тематика енергозбереження, раціонального використання енергоресурсів та відновлюваних джерел енергії представлена найменше, то в статті запропоновано методологію формування мовленнєвої компетентності «екологічна грамотність і здорове життя», шляхом розробки системи вправ та завдань для формування англомовних навичок аудіювання, говоріння, читання, письма та поглиблення словникового запасу.

Для розробки вправ та завдань було використано близько 60 термінів та виразів з тематики енергозбереження та відновлюваних джерел енергії. При розробці вправ та завдань застосовано кооперативно-інтерактивні технології навчання. Запропонована система вправ та завдань також дозволить формувати в учнів навички аналітичного та креативного мислення щодо енергозбереження, раціонального використання енергоресурсів та відновлюваних джерел енергії в контексті компетентності «екологічна грамотність і здорове життя».

Ключові слова: компетентність; мовленнєві навички; лінгводидактичний аспект; інтерактивні технології навчання.

Постановка проблеми. Акцент на компетентнісному підході у процесі навчання школярів України, як це з 2017 року стало зафіксовано у навчальних програмах з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов для 10–11 класів (Навчальні програми, 2017), вимагає перегляду та оновлення наявних на сьогодні матеріалів, методів та засобів для навчання англійської мови відповідно до вимог часу та стандартів освіти, запроваджених Міністерством освіти і науки України. У межах рекомендованих десяти ключових компетентностей (Навчальні програми, 2017, с. 5) зазначено зокрема й «екологічну грамотність та здорове життя», тобто екологічну компетентність. Екологічна компетентність дозволяє учням опанувати принципи раціонального використання природних ресурсів, пошуку шляхів зменшення викидів парникових газів, методів енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії тощо. Отже, навчально-методичні комплекси, зокрема підручники з англійської мови, повинні містити тексти, вправи та завдання, які дозволять учням формувати англомовну екологічну грамотність на уроках англійської мови.

На рис. 1 наведено результати оцінки рівня представлення окремих тем екологічної тематики в підручниках з англійської мови для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, що рекомендовані МОН України на 2020/2021 н.р. (Перелік підручників, 2021).

Рис. 1 Тексти екологічної тематики в підручниках з англійської мови для старших класів

З діаграми видно, що тексти більшості підручників мають інформаційний характер і стосуються природних катастроф та шкоди, яка завдається навколишньому середовищу; погіршення екології внаслідок діяльності людини; шляхів охорони довкілля й методів покращення екології. Трохи більше 7% підручників містять тексти за тематикою енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії.

На рис. 2 наведено рівень представлення в підручниках текстів тематики енергозбереження та відновлюваних джерел енергії в розділах Vocabulary, Grammar, Listening, Speaking, Writing, в результаті вивчення та засвоєння яких відбувається формування іншомовної комунікативної компетентності «екологічна грамотність і здорове життя» в учнів старших класів на уроках англійської мови.

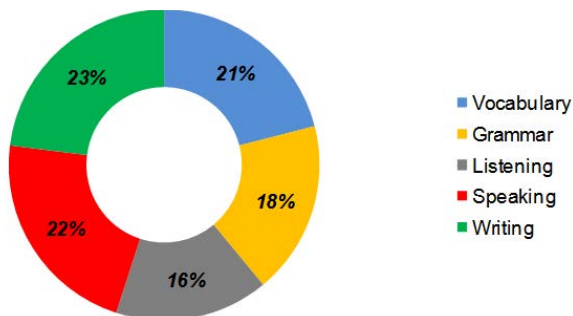

Рис. 2 Розподіл текстів екологічної тематики за видами мовленнєвої діяльності

Як видно з діаграми, вправи на розвиток навичок письма, мовлення та поглиблення словникового запасу майже однаковою мірою представлені в підручниках. Найменше вправ та завдань для розвитку навичок аудіювання та граматики.

Виходячи з наведеного вище можна сказати, що в текстах підручників з англійської мови для 10–11 класів актуальна в сучасному світі інформація про енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії подана недостатньо, тому добір навчальних текстів та розробка системи вправ і завдань у межах цієї тематики є цілком своєчасним завданням.

Аналіз досліджень і публікацій з теми. У статті Ю. Поп «Екологічне виховання на уроках іноземної мови в Канаді» (Поп, 2021) подано способи удосконалення екологічної освіти на уроках іноземної мови в Канаді. Автор зазначає, що для формування екологічної компетентності на уроках іноземної мови, окрім навчальної літератури, необхідно використовувати сучасну матеріально-технічну базу. Це дозволить проводити заняття більш ефективно. Здійснено огляд методичних рекомендацій з екологічної освіти, які надають Канадські міністерства: «Екологічна освіта, класи 9–12: масштаб та узгодження результатів», 2008 («Environmental Education, Grades 9–12: Scope and Sequence of Expectations», 2008) (Міністерство освіти провінції Онтаріо); «Схеми шкільних навчальних планів. Екологічна освіта та досвід» (провінція Британська Колумбія); «Майстерність в екологічній освіті. Вказівки для навчання (дошкільні за-

клади – 12 клас)» (*Північноамериканська асоціація з екологічної освіти*). Основними рекомендаціями є наявність у кожному виді мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письмо, аудіювання) інформації екологічного характеру.

Шляхи реалізації змістової лінії «екологічна безпека та сталий розвиток» в підручниках англійської мови для 8 класу наведені в роботі «Реалізація змістової лінії «екологічна безпека та сталий розвиток» у підручнику з англійської мови для 8 класу» Н. Соловйової (Соловйова, 2020). Автор зазначає, що реалізація цієї змістової лінії повинна відбуватись насамперед на уроках іноземної мови, а для розкриття потенціалу теми необхідно використовувати додатковий матеріал екологічного спрямування на основі реальних даних та фактів, життєвих ситуацій, які спонукають учнів критично мислити та дбайливо ставитися до навколишнього середовища. Автором запропоновано теми для ситуативного спілкування, але всі вони присвячені навколишньому середовищу, екотуризму та охороні довкілля.

У роботі Л. Харчук «Формування та системна організація української електроенергетичної терміносистеми» (Харчук, 2017) проведено дослідження електроенергетичних термінів в українській мові. Натомість О. Ріба-Гринишин зазначила у своїй науковій розвідці «Структурно-семантичні особливості англійських термінів у галузі енергозбереження», що першочергово необхідно звернути увагу на вивчення термінів-неологізмів (Riba-Hrynyshyn, 2019, с. 104).

У глобальній мережі інтернет учителі на своїх сайтах подають конспекти уроків, різні вправи та завдання. Але, як правило, урок проходить у роботі над підручником та виконанням вправ з цих підручників.

Для мотивації та активації учнів до пізнання нового під час реалізації змістової лінії «екологічна безпека та сталий розвиток» у статті О. Любченко «Наскрізні лінії в освіті та їх реалізація на уроках англійської мови» (Любченко, 2018, с. 5) запропоновано проводити уроки-екскурсії або дослідження, інтегровані та нестандартні уроки, звертатись до досвіду учнів тощо, також подано такі форми роботи для реалізації наскрізних змістових ліній: методи інтегрування; кооперативне навчання; рольові та ділові ігри; проєктні технології; інтерактивні методи; самооцінювання та взаємооцінювання (Любченко, 2018, с. 6).

Зважаючи на вищенаведене, було зроблено висновок про відсутність вітчизняного позитивного педагогічного досвіду організації та реалізації екологічної компетентності за тематикою енергозбереження, раціонального використання енергоресурсів та відновлюваних джерел енергії.

Мета статті полягає в розробці системи вправ і завдань, які дозволять учням розвивати мовні та мовленнєві навички в межах опанування вищезазначеної компетенції.

Виклад основного матеріалу статті. Згідно з підручником «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика» (Бігич, Бориско, Борецька, 2013, с. 44) іншомовна мовленнєва компетентність включає в себе такі види: аудіювання, говоріння, читання, письмо, переклад/медіація.

У підручнику «Педагогіка» автора І. Зайченко (Зайченко, 2003) рекомендовано при формуванні вправ та завдань звертати увагу на всебічне закріплення понять, чітко виділяти навички та вміння, які необхідно сформувати під час виконання певного

завдання чи вправи. При цьому кожна вправа повинна мати певну структуру: завдання; зразок виконання; виконання завдання; контроль (у тому числі взаємоконтроль та самоконтроль) (Зайченко, 2003, с. 230).

Методологія формування мовленнєвої компетентності «екологічна грамотність і здорове життя» на уроках англійської мови у старших класах полягає в розвитку навичок техніки читання та письма, поглиблення словникового запасу та удосконаленні навичок аудіювання, говоріння та граматичних навичок. Для реалізації такого підходу доцільно застосовувати систему вправ та завдань. При розробці вправ та завдань було застосовано понятійний апарат, який охоплює систему термінів, що відбивають зміст тематики енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії.

Було використано терміни з Глосарію технічних термінів у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії (Глосарій технічних термінів, 2019), Glossary on renewable energy (Glossary on renewable energy, 2021) та Glossary: renewable energy sources – statistics explained (Glossary: renewable energy sources, 2021). Загалом учням запропоновано вивчити близько 60 термінів, фраз та виразів.

Для розвитку мовленнєвих лексичних навичок та поглиблення словникового запасу учням пропонується завдання у вигляді кросворду. Завдання призначено для учнів 10 класу. Для учнів 11 класу запропоновано завдання, у якому учням необхідно в реченнях вставити пропущені терміни та вирази. Учителю надає учням перелік термінів та виразів у довільному порядку й речення з пропущеними місцями для відповідних термінів. При виконанні цього завдання учні можуть поглибити свій словниковий запас і удосконалити навички читання та письма. Перед виконанням завдання рекомендовано, щоб учитель ознайомив учнів із новими словниковими одиницями. Для кращого закріплення нової інформації доцільним буде надати її у вигляді презентації з рисунками, фото тощо.

Для розвитку мовленнєвих навичок читання, говоріння та письма запропоновано вправи з використанням технології навчання іноземної мови «диктант у русі» та «читання у міні-групах» (Голик, Дацька, 2021). Ці технології належать до кооперативно-інтерактивних технологій навчання. При цьому в учнів є можливості співпраці зі своїми ровесниками, що сприяє досягненню учнями високих результатів засвоєння знань та формування мовленнєвих навичок та вмінь. При розробці вправ було використано автентичні тексти з інтернет-ресурсів сайтів «*National Geographic*», «*Greengeeks*», «*Power world analysis*», «*Environmental science*».

Для розвитку навичок аудіювання було запропоновано вправи та завдання, розроблені за допомогою технології «аудіювання в парах». При проведенні заняття за такою технологією учні прослуховують автентичний текст. Потім учням надається перелік запитань щодо прослуханого тексту і учні повинні дати відповіді на ці запитання. При виконанні такого завдання учні мають можливість розвивати/удосконалювати не лише навички аудіювання, а також навички письма та запам'ятовування інформації. Перед початком виконання завдання вчитель надає інструкції до виконання та проводить тренувальну спробу для всього класу (поки що не розділяючи на пари). Це проводиться для того, щоб визначити серед учнів рівень їх сприйняття на слух. І потім, відповідно до результатів виконання тренувальної спроби, учитель ділить учнів на пари.

Врахувавши рекомендації, наведені в навчальній програмі з іноземних мов для 10–11 класів (Навчальні програми, 2017, с. 21) щодо обсягу прослуханого у запису матеріалу в межах 3–4 хв., для тренувального завдання було обрано запис на тему «Renewable Energy» з YouTube-каналу «National Geographic» (Renewable Energy, 2021a).

На виконання цього завдання вчитель надає учням не більше 5 хвилин. Після чого вчитель оцінює відповіді учнів та розділяє їх на пари відповідно до рівня володіння англійською мовою. Потім учні виконують завдання в парах. Таким чином учні поділяються на слухачів групи А та слухачів групи В. Кожній групі слухачів учитель роздає картки з запитаннями стосовно прослуханого запису. Під час прослуховування першої частини запису слухачі групи В залишають клас, слухачі групи А занотовують відповіді. Друга частина запису містить відповіді на запитання у картках слухачів групи В. Тому під час прослуховування другої частини запису слухачі групи А залишають клас, а слухачі групи В занотовують відповіді. Потім слухачі обох груп переказують один одному отриману інформацію. І в результаті всі учні матимуть відповіді на всі запитання. Учні оголошують свої відповіді, а вчитель оцінює їх.

Для прослуховування пропонується інший запис. Оскільки запис учні будуть слухати по черзі, то тривалість такого запису може бути більшою. Для завдання було використано запис на тему «7 Types of renewable energy» з YouTube-каналу «EcoMastery Project» (7 Types of Renewable Energy, 2021). На завершення уроку вчитель пропонує учням висловити свою думку відновлюваних джерел енергії. Для успішного виконання завдання важливу роль відіграють індивідуальні особливості учня, зокрема, вміння слухати автентичний запис та швидко реагувати на сигнали усної фонетичної мовленнєвої комунікації (риторичні запитання, наголоси, паузи, фрази зв'язку, допоміжні слова тощо).

Важливою частиною вивчення англійської мови є граматичні навички. У статті запропоновано завдання з граматики англійської мови для учнів старших класів. У вправах використано терміни та вирази з тематики енергозбереження та альтернативних джерел енергії та матеріали завдань із закордонних онлайн-платформ для дистанційної освіти «ESLeschool», «English-grammar», «Quizizz». Для учнів 11 класу пропонується таке завдання: учням необхідно написати листа державному діячу (політику), який має намір знову відкрити вугільні шахти та припинити інвестиції в альтернативні джерела енергії. Також цей політик не вірить у глобальне потепління. У листі учням необхідно висловити свою думку з цього приводу. Для вправи використано приклад тексту листа з (Renewable Energy, 2021 b).

Висновки й перспективи. Виявлено, що в текстах підручників з англійської мови для старших класів тематика енергозбереження, раціонального використання енергоресурсів та альтернативних джерел енергії недостатньо представлена для оволодіння учнями іншомовної комунікативної компетентності з цієї тематики. Тому запропоновано розробити систему вправ та завдань, які дозволяють учням на уроках англійської мови формувати зазначену вище компетентність.

Запропонована система вправ та завдань призначена для формування англомовної мовленнєвої компетентності з енергозбереження та використання відновлюваних джерел енергії в межах компетентності «екологічна грамотність і здорове життя» в учнів

старших класів на основі англomовних текстів про енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії. Це також дозволить формувати в учнів навички аналітичного та креативного мислення стосовно енергозбереження, раціонального використання природних енергоресурсів та використання відновлюваних джерел енергії.

Використані джерела

- Бігич, О. Б.; Бориско, Н. Ф.; Борецька, Г. Е. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підруч. для студ. класич., пед. і лінгвіст. ун-тів*. Київ: Ленвіт. <https://cutt.ly/fncs3Ps>
- Голик, О. П., Дацька Т. О. (2021). Формування англomовної екологічної компетентності в учнів 10–11 класів з використанням технологій навчання «диктант у русі» та «читання у міні-групах». *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії*: Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Кропивницький, 20 лютого 2021 р. Кропивницький, 230–232. https://www.cuspu.edu.ua/images/files-2021/konferencii/ONLINE_BOOK_OF_ABSTRACTS_2021.pdf.
- Зайченко, І. В. (2003). Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернігів. https://pidru4niki.com/12601020/pedagogika/sistema_vprav_zavdan
- Любченко, О.М. (2018). Наскрізнi лiнii в освiтi та iх реалiзацiя на уроках англiйської мови. *Англійська мова та література*, 24 (574). <https://gymnasiya2.org.ua/doc/metod.pdf>
- Масняк, О. та ін. (ред.). (2019). Глосарій технічних термінів у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії: довідник. Львів: Львівська політехніка.
- Навчальні програми (2017). Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 10–11 класи: наказ від 23.10.2017 р. № 1407. *Міністерство освіти і науки України*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>.
- Перелік підручників (2021). Перелік підручників з англійської мови, рекомендованих МОН України на 2020–2021 н.р. *Інститут модернізації змісту освіти*. <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>.
- Поп, О. Ю. (2021). Екологічне виховання на уроках іноземної мови в Канаді. *Результати Вiсницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. <https://cutt.ly/5nclgct>.
- Соловйова, Н. (2020). Реалізація змістової лінії «екологічна безпека та сталий розвиток» у підручнику з англійської мови для 8 класу. *Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, Т. 2, № 2, 215–226. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-2-215-226>.
- Харчук, Л. В. (2017). Формування та системна організація української електроенергетичної терміносистеми: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів. <https://cutt.ly/Vnx66cY>.
- Glossary: renewable energy sources, 2021. Glossary: renewable energy sources – statistics explained. *European Commission. Choose your language. Choisir une langue. Wählen Sie eine Sprache*. <https://cutt.ly/Jncnugs>.
- Kruse, A. et al. (2021). Glossary on renewable energy and landscape quality-the glossary. <https://cutt.ly/Hncnwf1>.
- Renewable Energy, 2021a. Renewable Energy 101. *YouTube channel National Geographic*. <https://www.youtube.com/watch?v=1kUE0BZtTRc>.

- Renewable Energy, 2021b. Renewable Energy. IB English Language B IELTS CAE. *ESLeschool*. <https://www.esleschool.com/renewable-energy>.
- Riba-Hrynyshyn, O. (2019). Structural and semantic features of the English energy-conservations terms. *International humanitarian university herald. Philology*, Vol. 2, № 42, 102–104. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.2.25>.
- 7 Types of Renewable Energy, 2021. 7 Types of Renewable Energy. *YouTube channel EcoMastery Project*. <https://www.youtube.com/watch?v=44Wp3WE1AHs>.

References

- Bigy`ch, O. B.; Bory`sko, N. F.; Borecz`ka, G. E. (2013). Metody`ka navchannya inozemny`x mov i kul`tur: teoriya i prakty`ka: pidruch. dlya stud. klasy`ch., ped. i lingvist. un-tiv. Ky`yiv: Lenvit. <https://cutt.ly/fncc3Ps> (in Ukrainian).
- Goly`k, O. P., Dacz`ka T. O. (2021). Formuvannya anglo-movnoyi ekologichnoyi kompetentnosti v uchniv 10–11 klasiv z vy`kory`stannyam texnologij navchannya «dy`ktant u rusi» ta «chy`tannya u mini-grupax». Inozemna mova u profesijnij pidgotovci specialistiv: problemy` ta strategiyi: Zbirny`k tez dopovidej V Mizhnarodnoyi naukovo-prakty`chnoyi internet-konferenciyi, m. Kropy`vny`cz`ky`j, 20 lyutogo 2021 r. Kropy`vny`cz`ky`j, 230–232. https://www.cuspu.edu.ua/images/files-2021/konferencii/ONLINE_BOOK_OF_ABSTRACTS_2021.pdf. (in Ukrainian).
- Zajchenko, I. V. (2003). Pedagogika: Navchal`ny`j posibny`k dlya studentiv vy`shhy`x pedagogichny`x navchal`ny`x zakladiv. Chernigiv. https://pidru4niki.com/12601020/pedagogika/sistema_vprav_zavdan (in Ukrainian).
- Lyubchenko, O.M. (2018). Naskrizni liniyi v osviti ta yix realizaciya na urokax anglijs`koyi movy`. Anglijs`ka mova ta literatura, 24 (574). <https://gymnasya2.org.ua/doc/metod.pdf> (in Ukrainian).
- Masnyak, O. ta in. (red). (2019). Glosarij texnichny`x terminiv u sferi energoefekty`vnosti ta vidnovlyuvany`x dzherel energiyi: dovidny`k. L`viv: L`vivs`ka politexnika. (in Ukrainian).
- Navchal`ni programy` (2017). Navchal`ni programy` z inozemny`x mov dlya zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladiv i specializovany`x shkil iz pogly`bleny`m vy`vchennyam inozemny`x mov. 10–11 klasy`: nakaz vid 23.10.2017 r. № 1407. Ministerstvo osvity` i nauky` Ukrainy`. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>. (in Ukrainian).
- Perelik pidruchny`kiv (2021). Perelik pidruchny`kiv z anglijs`koyi movy`, rekomendovany`x MON Ukrainy` na 2020–2021 n.r. Insty`tut modernizaciyi zmistu osvity`. <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/> (in Ukrainian).
- Pop, O. Yu. (2021). Ekologichne vy`xovannya na urokax inozemnoyi movy` v Kanadi. Repozy`tarij Vinny`cz`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni My`xajla Kocyuby`ns`kogo. <https://cutt.ly/5ncLgct>. (in Ukrainian).
- Solvjova, N. (2020). Realizaciya zmistovoyi liniyi «ekologichna bezpeka ta staly`j rozvy`tok» u pidruchny`ku z anglijs`koyi movy` dlya 8 klasu. Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences, T. 2, № 2, 215–226. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-2-215-226>. (in Ukrainian).
- Xarchuk, L. V. (2017). Formuvannya ta sy`stemna organizaciya ukrayins`koyi elektroenergety`chnoyi terminosy`stemy`: dy`s. ... kand. filol. nauk: 10.02.01, L`viv. nacz. un-t im. Ivana Franka. L`viv. <https://cutt.ly/Vnx66cY>. (in Ukrainian).

Glossary: renewable energy sources, 2021. Glossary: renewable energy sources – statistics explained. *European Commission. Choose your language. Choisir une langue. Wählen Sie eine Sprache.* <https://cutt.ly/Jncnugs>. (in English).

Kruse, A. et al. (2021). Glossary on renewable energy and landscape quality-the glossary. <https://cutt.ly/Hncnwfl>. (in English).

Renewable Energy, 2021a. Renewable Energy 101. *YouTube channel National Geographic.* <https://www.youtube.com/watch?v=1kUE0BZfTRc>. (in English).

Renewable Energy, 2021b. Renewable Energy. IB English Language B IELTS CAE. *ESLeschool.* <https://www.esleschool.com/renewable-energy>. (in English).

Riba-Hrynshyn, O. (2019). Structural and semantic features of the English energy-conservations terms. *International humanitarian university herald. Philology*, Vol. 2, № 42, 102–104. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.42.2.25>. (in English).

7 Types of Renewable Energy, 2021. 7 Types of Renewable Energy. *YouTube channel EcoMastery Project.* <https://www.youtube.com/watch?v=44Wp3WE1AHs>. (in English).

Tetiana Datska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Germanic Languages, Foreign Literature and Methods of Teaching of Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropyvnytskyi, Ukraine.

Olena Holyk, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Production Processes Automation of Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine.

FORMING HIGH SCHOOL STUDENTS' SPEECH COMPETENCE ON THE BASIS OF TEXTS ON ECOLOGY IN ENGLISH TEXTBOOKS

The paper is a survey of the texts presented in 70 English language schoolbooks and teaching materials recommended for school use by Ukrainian Ministry of Education and Science. The results of the survey have revealed the fact that 75 per cent of surveyed books do not contain the texts on ecology. The topics of the texts in the remaining 25 per cent of books concern such issues as environmental pollution (47% of texts), environmental protection (24%), natural catastrophes and disasters (22%), energy saving and rational use of energy resources (4%) and renewable sources of energy (3%).

The texts on energy saving, rational use of energy resources and renewable sources of energy are least presented in the English textbooks for high school students, which gave the authors the ground to suggest possible ways to develop “ecological awareness and healthy lifestyle” speech competence by way of making up listening, speaking, reading, writing and vocabulary exercises and tasks.

About 60 terms and phrases on energy saving and renewable sources of energy have been used in the making up of exercises and tasks for the English lessons. Cooperative-interactive teaching technologies have been employed for the exercise and tasks. The proposed teaching material also allows to develop the students' analytical and critical thinking skills concerning energy saving, rational use of energy resources and renewable sources of energy in the context of “ecological awareness and healthy lifestyle” competence.

Keywords: competence; speech skills; lingo-didactic aspect; interactive teaching technologies.